

References

Kachurovs`ka O. Korekciya movlennyevogo rozvy`tku molodshy`x shkolyariv iz tyazhky`my` vadamy` movlennya zasobamy` komp'yuterny`x texnologij : dy`s... kandy`data nauk : 13.00.03 / O. Kachurovs`ka. – K., 2006. – 224 s. **Korolevskaya T.** Vy`dy`maya rech` – 3 / T. Korolevskaya // Defektology`ya. – 1998. – #5. – S. 63-65. **Ly`zunova L.** Y`spol`zovany`e komp`yutera v doshkol`nom obrazovany`y`. Spetsy`aly`zy`rovannaya komp`yuternaya logopedy`cheskaya programma «Y`gry dlya Ty`gry» y` o`pyt ee pry`meneny`ya v detsky`x sadax / L. Ly`zunova. – <http://www.logopunkt.ru>. **Logopedy`chesky`j trenazher «Dəl`fa – 142».** – <https://mederia.ru/product/delfa-142/>. **Pokrovskaya Yu.** Analý`z sovremenných komp`yuterných texnologý`j, y`spol`zueмых v logopedy`y` / Yu. Pokrovskaya, O.Vy`nogradnaya. – M.: GOU VPO MGPU. 2010. – 190 s. **Sheremet M.** Suchasni komp'yuterni texnologiyi v logopedy`chnij roboti / M. Sheremet, G. Zagurs`ka // Zbirny`k naukovy`x statej NPU imeni M.P.Dragomanova. – Vy`pusk 1. – K. : 2001. – S.183-192. **Fletcher S.** Palatometry, Principles and practice / S. Fletcher. – <http://www.talktools.com/content/TreatmentofChildrenwithOPDSREVISED.pdf>. **Sander Dromey,** Inter-and Intra-Speaker Variability, A Palatometric Study. – 2007. – P. 66-68. **Schmidt A.M.** Evaluating a new clinical palatometrysystem. Advances in Speech-Language Pathology / A.M. Schmidt. – 2007. – # 9. – P. 73-81. **The Palatometer or «SmartPalate»** (displays dynamic tongue-to-palate contact). – <http://www.completespeech.com/smartpalate/>.

Received 13.10.2018

Accepted 15.11.2018

УДК: 376.016

DOI: 10.32626 / 2413-2578.2018-12.178-188

В.Е. Левицький
Levik7419@ukr.net

ЗБАГАЧЕННЯ ЛЕКСИЧНОГО ЗАПАСУ УЧНІВ МОЛОДШИХ КЛАСІВ З ПОРУШЕННЯМИ РОЗУМОВОГО РОЗВИТКУ ЗОБРАЖУВАЛЬНИМИ ЗАСОБАМИ НА УРОКАХ МОВИ ТА ЧИТАННЯ

Відомості про автора: Левицький Вадим Едуардович – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри логопедії та спеціальних методик факультету корекційної та соціальної педагогіки і психології Кам'янець-Подільського Національного університету імені Івана

Огієнка (Україна). У колі наукових інтересів питання спеціальних методик української мови і ручної праці. Levik7419@ukr.net

Contact: Levitsky Vadim Eduardovich – candidate of pedagogical sciences, associate professor Department of Speech therapy and special techniques of the faculty of correctional and social pedagogy and psychology of, Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University, 32300, Kamianets-Podilskyi, Ukraine. Scientific interests: of the special methods of the Ukrainian language and manual labor. Levik7419@ukr.net

Відомості про наявність друкованих статей у загальнодержавних та міжнародних базах на дану тематику: Левицький В.Е. До питання про збагачення словника учнів молодших класів з порушеним інтелектом на уроках української мови / В.Е. Левицький. – Інтеграція науки і практики в умовах модернізації корекційної освіти України: матеріали X Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Херсон: ПП Вишемирський В.С., 2016. – 258 с. – С.124-131.

Левицький В.Е. Збагачення лексичного запасу учнів молодших класів з порушеннями розумового розвитку зображувальними засобами на уроках мови і читання. Стаття містить результати теоретичного обґрунтування методичних шляхів збагачення лексичного запасу учнів молодшого шкільного віку з порушеннями розумового розвитку зображувальними засобами на уроках мови та читання.

Вивчення лексики в освітньо-пізнавальному аспекті забезпечує системний підхід у засвоєнні лексичних понять, дозволяє знайомити учнів зі словом, як одиницею лексичної системи, зі значенням(и) слова, вивчати граматику на лексичній основі, доводити існуючі зв'язки між лексикою та іншими складовими мови та мовлення. Одним з найважливіших завдань розвитку мовлення у початковій школі є спрямування та впорядкування (систематизація) словникової роботи, виділення основних напрямків та їх обґрунтування, управління процесом збагачення лексичного фонду школярів.

Обмеженість активного словникового запасу у дітей з порушеннями розумового розвитку, що навчаються у початковій школі, а також їх невміння відбирати зі свого словника і правильно використовувати у мовленні слова, найбільш доречні й точні для даного висловлювання, є однією з причин численних і різноманітних помилок, які учні допускають у висловлюваннях і письмових роботах. Усунути ці недоліки і тим самим значно підвищити рівень мовленнєвої культури дітей можливо якщо буде систематично і планомірно проводитися робота із збагачення, уточнення та активізації словника.

Ключові слова: словник, словникова робота, порушення розумового розвитку, лексика, діти молодшого шкільного віку, методика.

Левицкий В.Э. Обогащение лексического запаса учащихся младших классов с нарушениями умственного развития изобразительными средствами на уроках языка и чтения. Статья содержит результаты теоретического обоснования методических путей обогащения лексического запаса учащихся младшего школьного возраста с нарушениями умственного развития изобразительными средствами на уроках языка и чтения. Изучение лексики в образовательно-познавательном аспекте обеспечивает системный подход в усвоении лексических понятий, позволяет знакомить учащихся со словом, как единицей лексической системы, со значением (ямы) слова, изучать грамматику на лексической основе, доказывать существующие связи между лексикой и другими составляющим языка и речи. Одной из важнейших задач развития речи в начальной школе является направление и порядок (систематизация) словарной работы, выделение основных направлений и их обоснование, управление процессом обогащения лексического фонда школьников.

Ограниченность активного словарного запаса у детей с нарушениями умственного развития, обучающихся в начальной школе, а также их неумение отбирать из своего словаря и правильно использовать в речи слова, наиболее уместные и точные для данного высказывания, является одной из причин многочисленных и разнообразных ошибок, которые ученики допускают в высказываниях и письменных работах. Устранить эти недостатки и тем самым значительно повысить уровень речевой культуры детей возможно в случае систематически и планомерно проводимой работы по обогащению, уточнению и активизации словаря.

Ключевые слова: словарь, словарная работа, нарушение умственного развития, лексика, дети младшего школьного возраста, методика.

Levitsky V.E. Enrichment of lexical stock of pupils of elementary grades with intellectual disabilities by means of visual aids at the lessons of language and reading. The article contains the results of the theoretical substantiation of methodical ways of enriching the lexical stock of pupils of primary school age with intellectual disabilities in visual aids in language and reading classes. The study of vocabulary in the educational and cognitive aspect provides a systematic approach to the assimilation of lexical concepts, allows students to acquaint students with the word, as a unit of the lexical system, with the meaning (s) of the word, to study grammar on a lexical basis, to prove the existing links between vocabulary and other components of language and speech. One of the most important tasks of speech development in an elementary school is the direction and order (systematization) of

vocabulary work, the identification of the main directions and their rationale, the management of the process of enriching the lexical fund of schoolchildren.

The limited active vocabulary in children with intellectual disabilities learning in primary school, as well as their inability to select from their vocabulary and correctly use in speech the words most relevant and accurate for the given utterance, is one of the reasons for the many and varied mistakes that the students allow in utterances and written works. Eliminate these shortcomings and thereby significantly improve the level of speech culture of children possible in the case of systematically and systematically carried out work to enrich, refine and activate the vocabulary. At the same time, students should be taught the conscious and skillful choice and the use of words from their vocabulary, as previously known to them, and the words with which they first become acquainted.

The establishment of semantic connections in the dictionary is important in that it promotes the formation of an adequate approach to the understanding of synonyms and antonyms, lexical compatibility and more accurate use of vocabulary.

Key words: dictionary, vocabulary work, mental development disorders, vocabulary, children of primary school age, methodology.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Учні сучасної школи, мало читають і більше часу проводять з ТВ та комп'ютером тому їх словниковий запас недостатній. Відносно дітей з порушеннями розумового розвитку тут також відіграють основну роль: порушення пізнавальної діяльності, брак соціального досвіду; малоконтактність (мовленнєві вміння та навички рідко використовуються та погано формуються), порушення мовленнєвого розвитку, що негативно позначаються на лексиці та граматиці. Зазначаючи труднощі у вираженні своїх думок, діти починають наслідувати однолітків (кліше), в результаті засвоюють не найкращі лексичні зразки. Учні молодших класів використовують слова у неправильному значенні, створюють виключно прості речення, через що мовлення є неповним, аграматичним і незв'язним [3].

Вивчення лексики в освітньо-пізнавальному аспекті забезпечує системний підхід у засвоєнні лексичних понять, дозволяє знайомити учнів зі словом, як одиницею лексичної системи, зі значенням(и) слова, вивчати граматику на лексичній основі, доводити існуючі зв'язки між лексикою та іншими складовим мови та мовлення.

Актуальність теми полягає в тому, що засвоєння лексичного запасу не може проходити стихійно. Одним з найважливіших завдань розвитку мовлення у початковій школі є спрямування та впорядкування (систематизація) словникової роботи, виділення основних напрямків та

їх обґрунтування, управління процесом збагачення лексичного фонду школярів.

Аналіз досліджень та публікацій. Питання розвитку лексики дітей з особливими освітніми проблемами розглянуто у працях: Н.Базими, Н.Барської, І.Дмитрієвої, Л.Вавіної, В.Воронкової, М.Гнезділова, Н.Кравець, І.Марченко, Г.Мерсіянової, М.Плешканівської, В.Тарасун, Т.Ульянової, Н.Чередніченко, М.Шеремет та ін.

Мета статті: теоретично обґрунтувати методичні шляхи збагачення лексичного запасу учнів молодшого шкільного віку з порушеннями розумового розвитку зображувальними засобами на уроках мови та читання.

Виклад основного матеріалу. Проблемі становлення мовленнєвої діяльності учнів початкових класів приділялася належна увага. В наш час встановлено загальні тенденції збагачення лексичного запасу, виявлено проблеми мовленнєвого розвитку, визначено шляхи формування мовленнєвої компетенції, досліджено стан розвитку монологічного та діалогічного мовлення, виявлено особливості (труднощі) формування усного та писемного мовлення школярів.

Одним з основних показників розумового і мовленнєвого розвитку школяра є багатство словникового запасу, вміння правильно, зв'язно і емоційно висловлювати думки. Дослідження словникового запасу дітей дають можливість виявити «порожні клітини» у лексичній системі. Так, встановлено, що мовлення учнів з порушеннями розумового розвитку бідне на абстрактну лексику; на слова, що позначають відтінки кольорів; що виражають оцінку; емоційно-забарвленою і образно-виразною лексикою; синонімами, в тому числі контекстуальними і ін. Загальною проблемою більшості дітей вказаної нозології є часте використання займенників та вигуків, слів-паразитів, діалектизмів та ненормативної лексики; словник складають слова з конкретним значенням; діти погано розуміють і часто помилково трактують слова із абстрактним значенням; майже відсутні слова з переносним значенням; багато «пустих» слів тобто слово є, а що воно означає – діти не знають (не пам'ятають).

Істотна тенденція розвитку мовлення учнів з порушеннями розумового розвитку полягає в тому, що активний словник зростає повільніше, ніж словник в цілому. Іншими словами, частка пасивної частини словника з роками навчання збільшується. Це явище має свої причини. По-перше, збільшується кількість навчального матеріалу з різних предметів, який засвоюється пасивно, без відтворення у мовленні. Отже, і лексика за цими темами не активізується. По-друге, зростаючи учні все рідше переказують прочитане, втрачаючи можливості активізації мовленнєвих засобів.

Джерела збагачення словника за ступенем впливу на мовлення дітей: 1. Спілкування в сім'ї, референтній групі. 2. Мовленнєве

середовище: книги, газети, радіо, телебачення, інтернет джерела. 3. Навчальна робота у школі. 4. Словники, довідники [4].

Методика словникової роботи передбачає чотири основні напрямки:

1. Збагачення словника новими словами, а також новими значеннями тих слів, які вже є у словниковому запасі.

2. Уточнення словника: а) наповнення змістом тих слів, які засвоєні учнями не точно, б) лексичної сполучуваності слів, в) багатозначності слів, г) синонімії, антонімії, омонімії.

3. Активізація словника. Перенесення якомога більшої кількості слів з пасивного словника в активний. Слова включаються у словосполучення, речення і вводяться у переказ, твір, бесіду, розповідь.

4. Усунення нелітературних слів (діалектизмів, жаргонізмів, аграматизмів, нецензурних слів), переведення їх навпаки з активного словника у пасивний.

Всі напрями роботи використовуються комбіновано.

Прийоми пояснення значень слів (семантизація) поділяються на: а) самостійні, без прямої допомоги вчителя: значення слова з'ясовується за ілюстрацією або фото; виноскою на сторінці; словничком наприкінці підручника; тлумачним словником (старші класи); синонімією; за контекстом; здогадкою; в результаті аналізу морфемного складу слова (середні та старші класи); б) із допомогою вчителя: добір синонімів, антонімів; пояснення значень і відтінків; введення слова у власний текст (речення) що розкриває його значення; з'ясування важких випадків семантизації етимологічним способом, через словотвір (середні та старші класи); навчання використанню словників із допомогою вчителя у пошуку слова (старші класи).

У сучасній методиці мови виділяються такі лексико-семантичні теми: робота з синонімами; антонімами, омонімами (термін після значної пропедевтичної роботи); зі словами іноземного походження; із архаїзмами; багатозначними словами; словами, що мають відтінки значення і експресію; неологізмами; фразеологією, крилатими виразами; тропами; складання тематичних груп слів.

Як правило, кожен з об'єктів вивчення у методиці проходить чотири ступеня роботи учнів: а) виявлення слова що потребує тлумачення (виділення для словникової роботи) в тексті; формування пізнавальної задачі, мотивації, мети роботи як усвідомленої потреби; б) семантизація; в) виконання ряду вправ зі словами даної лексико-семантичної групи: складання синонімічних рядів, градація, заміна слова синонімом та ін.; г) введення нових слів у мовлення, їх активізація, використання у комунікативних цілях; робота з узагальненими лексичними поняттями; виправлення допущених лексичних помилок: заміна невдало використаного слова (початкове редагування) тощо [1].

Не слід забувати, що слід будувати словникову роботу не тільки у плані говоріння, а й у письмовій формі, аудіюванні, читанні. Додамо до цього пам'ять: довготривалу, що зберігає запас лексики, і оперативну, у якій формується висловлювання.

Збагачувати словниковий запас можливо спонтанно і цілеспрямовано. Діти вивчають значення слів спонтанно, через щоденні події за допомогою усного мовлення та письма. Цілеспрямовано через пояснення предметів та явищ оточуючого світу. Ми розширюємо словниковий запас через читання дітям, і, діти збільшують словник, читаючи самостійно та під керівництвом.

Словотворчий аналіз, з допомогою якого з'ясовується значення (або відтінок значення) слова:

1. Задається питання: «Від якого слова утворено це слово?» Або: «Чому так назвали?» Такий спосіб пояснення слів дозволяє здійснити зв'язок словникової роботи з правописом, виявляє походження слів і сприяє покращенню орфоепічності усного та орфографічності писемного мовлення.

2. Зіставлення слів з метою з'ясування відмінностей, для розмежування значень.

3. Пояснення значення через контекст. Читання уривка (цитати-ілюстрації) розкриває значення слів; школярі легше розуміють не тільки їх пряме і переносне значення, а й доречність використання, сполучуваність, виразність.

4. Включення нового слова у контекст, складений самими дітьми.

5. З'ясування значення нового слова за довідковими матеріалами, тобто за словниками та сносками у підручнику.

6. Показ предмета, картинки, макета, фото або дії як засіб розвитку пізнавальної активності учнів.

7. Добір синонімів є одним з найбільш універсальних і розповсюджених прийомів. Але при використанні часто виникає помилка: розбираючи значення слів (наприклад: хороший і прекрасний), діти в обох випадках замінюють їх нейтральним (гарний), стираючи виразність мовлення. Таке спрощення веде від використання емоційно забарвлених, виразних слів, що володіють відтінками значення, до слів більш стилістично нейтральних, позбавлених смислових відтінків, що може призвести до втрати влучності виразу. Важливою методичною проблемою є не тільки актуалізація синонімічного ряду, а – вибір одного, найбільш контекстуально доцільного слова.

8. Добір антонімічної пари.

9. Розгорнутий опис, що складається з групи слів або з декількох речень, як прийом роз'яснення цінний тим, що дозволяє зберегти невимушеність бесіди.

10. Спосіб логічного визначення нерідко допомагає розкрити значення слова через підведення його під найближчий рід і виділення видових ознак [4].

Активізація словника. Слово вважається активізованим, якщо учень використав його хоча б один раз у вільному, без підказок мовленні, без завдання вчителя: у переказах, оповіданнях, діалогах, творах. З метою активізації словника методика передбачає наступні вправи: складання речення – тлумачення нового слова, його запис; добір синонімів, антонімів, вказівку другого, третього значення; складання кількох словосполучень з словом, практична перевірка сполучуваності з іншими словами; складання речень з вказаними словами: на певну тему, за картиною, за сюжетом прочитаного і т.п.; словесне малювання за досліджуванним словом; орфоепічна робота з словом, а також його запис в орфографічних цілях; вимова, коментування; підбір і запис ключових слів до розповіді на задану тему, що має відношення до виділеного слова; складання і запис текстів на обрану тему; дослідження правильності, доречності використання в тексті обраних слів; пошук і заміна слів (редагування).

Фронтальна робота у класі не має призводити до стереотипу. Різноманітність прийомів і підвищення активності учнів у поясненні значень слів – найважливіше завдання словникової роботи в початкових класах.

Робота над зображувально-виразними засобами.

Робота з синонімами. Робота з синонімами – найбільш важлива площина словникової роботи. Лексичне багатство мови у значній мірі забезпечується синонімією. Поняття про предмети, дії, ознаки мають безліч варіантів, відтінків. Чим більше у словнику синонімів, слів що їх позначають, то багатші зображувальні можливості як мови в цілому, так і її носія. Система практичних вправ з синонімами складається з наступних елементів: а) виявлення синонімів в текстах, пояснення значень і особливо відтінків значень, відмінностей між синонімами; б) добір синонімів, які можуть служити заміною даного, і з'ясування відтінків значень, відмінностей використання; в) спеціальні вправи з синонімами; г) активізація синонімів, використання у зв'язному мовленні; д) виправлення помилок типу невдало використаних слів: заміна невдалого слова іншим, синонімічним йому і більш доречним в даному контексті. Зв'язок синонімії та антонімії – один з принципів словникової роботи. Робота над словами що змішуються – це робота з уточнення значень слів і їх можливих поєднань. Діти практично засвоюють, що одягнути можна когось («одягнути маленьку дівчинку і повести її гуляти»), а надіти можна щось (пальто, штани, шапку). Увійти у кімнату – без вказівки на тривалість перебування, а зайти – на короткий час. Зайти можна також за щось: зайшов за ріг будинку.

Багатозначність слів і омоніми. З багатозначністю слів (полісемією) школярі стикаються постійно, але не завжди усвідомлюють її. Вивчається на практичній основі.

Фразеологія. Фразеологізми, як правило, метафоричні тобто спираються на багатозначність слова, на його здатність виступати у додаткових, «образних» значеннях. Тому пояснення фразеологізмів слід проводити не тільки шляхом заміни відповідними синонімами, але і способом розгорнутого пояснення, із зазначенням образотворчого сенсу фразеологічної одиниці.

У молодших класах зустрічається багато фразеологізмів у: байках, казках, віршах і інших художніх творах де йде безпосередня робота над фразеологізмами і поясненням фразеологічних одиниць. Знайомство з фразеологією відбувається також у процесі позакласної роботи учнів. Необхідно приділяти серйозну увагу використанню фразеологічних одиниць у переказах прочитаних текстів, у писемному мовленні. Оцінюючи переказ або розповідь, педагог зазначає вдало використані фразеологічні одиниці.

Особливо велику роль у збагаченні мовлення учнів відіграють прислів'я – сприятливий матеріал для читання, бесід, оповідань, граматичного розбору і письма. Вони влучні, лаконічні, їх синтаксична структура ясна і симетрична, а лексика алегорична, різноманітна і образна. Школярі люблять прислів'я, хоч і запам'ятовують та пояснюють їх недостатньо якісно (буквально).

Робота з епітетами. Якщо у II класі учні(ям) пояснюють епітети (без використання терміна), то в III і IV класах слід звернути увагу на емоційно-експресивні відтінки епітетів, на загальний настрій, що створюється ними. Якщо систематично звертати увагу на епітети, то в учнів накопичиться певний досвід їх застосування. Школярі починають використовувати у переказах, оповіданнях, творах епітети, в тому числі власні (не завжди вдалі та влучні). У III і IV класах проводяться спеціальні вправи з добору епітетів. Учні пропонується подумати, як можна сказати про знайомий предмет, наприклад: про вечірнє небо, темний ліс, теплий вітер. Вибір визначень сам по собі корисний, так як розвиває спостережливість, образне мислення.

Робота над епітетами зв'язується і з граматичними темами (прикметником). Учні переконуються у виразних можливостях цієї частини мови. Так само як і над епітетами проходить робота над образними порівняннями.

Характер словникової роботи залежить від змісту тексту. Деякі літературні твори дають можливість пояснити дітям різницю у використанні окремих слів. Дуже важлива словникова робота, пов'язана із залученням уваги дитини до внутрішньої форми слова. Внутрішню форму можуть мати тільки похідні слова, наприклад: чайник – посуд, в якому готують чай; водоспад – вода падає з висоти.

Місце словникової роботи у процесі аналізу тексту художнього твору на уроці: до читання (запрограмована первинна), під час читання

(коментарі), після читання (на вимогу). Цілі словникової роботи: полегшити розуміння тексту, розширити словник дитини, підвищити культуру мовлення. Порядок роботи над словом: прочитати слово про себе, прочитати слово вголос, пояснити значення слова (разом з дітьми), звернути увагу на написання слова (орфографічна пильність). Прийоми пояснення слів: наочна демонстрація предмета, розгляд предмета на малюнку або картині, добір синонімів, розподіл слова на частини (виділення кореня), визначення предмета за ознаками, опис предмета, використання фактів з життя, пояснення слова у контексті.

При створенні художнього твору автор ретельно відбирає слова із синонімічного ряду і використовує те, яке найбільше відповідає його задуму. Учитель повинен звернути увагу учнів на найбільш виразні мовні засоби.

Навчально-професійні завдання педагога: 1. Визначити цілі словникової роботи на занятті, її місце на уроці (до читання, під час читання, після читання) і найбільш раціональний порядок роботи над незнайомими і складними словами. 2. Уважно вивчити зміст творів, які будуть запропоновані дітям для роботи на занятті. Згідно з текстами продумати словникову роботу на уроці.

Висновки. Обмеженість активного словникового запасу у дітей з порушеннями розумового розвитку, що навчаються у початковій школі, а також їх невміння відбирати зі свого словника і правильно використовувати у мовленні слова, найбільш доречні й точні для даного висловлювання, є однією з причин численних і різноманітних помилок, які учні допускають у висловлюваннях і письмових роботах. Усунути ці недоліки і тим самим значно підвищити рівень мовленнєвої культури дітей можливо тільки в тому випадку, якщо буде систематично і планомірно проводитися робота із збагачення, уточнення та активізації словника. Одночасно з цим слід навчати школярів свідомому, вмілому вибору і використанню слів зі свого словникового запасу, як раніше їм відомих, так і тих, з якими вони щойно познайомилися.

Встановлення смислових зв'язків у словнику важливо і в тому відношенні, що сприяє формуванню у дітей адекватного підходу до розуміння синонімів і антонімів, лексичної сполучуваності та більш точного використання словникового запасу.

Бібліографія

1. **Кравець Н.П.** Розвиток мовлення в учнів молодших класів допоміжної школи на уроках читання та української мови / Н.П. Кравець / – К.: А.С.К., 1999. – 276 с. 2. **Методичні рекомендації** по удосконаленню навичок читання учнів молодших класів допоміжної школи / Під ред. М.В. Плешканівської / М.В. Плешканівська / – К.: РУМК, 1990. – 240 с. 3. **Миронова С.П.** Олігофренопедагогіка. Компактний навчальний курс: Навчальний посібник / С.П. Миронова / – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний університет, редакційно-видавничий відділ, 2007. – 204 с. 4. **Прикладна корекційна психопедагогіка: Олігофренопедагогіка.** Навчальний посібник / За ред.

О.В.Гаврилова, В.О. Липи / О.В. Гаврилов, В.О. Липа, О.М. Ляшенко, В.Е. Левицький, О.М. Опалюк, Є.В. Данильченко, – Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друк-Сервіс», 2014. – 592 с.

References

1. **Kravec** N.P. Rozvy`tok movlennya v uchniv molodshy`x klasiv dopomizhnoyi shkoly` na uroках chy`tannya ta ukrayins`koyi movy` / N.P. Kravec` / – К.: А.С.К., 1999. – 276 с. 2. **Metody`chni rekomendaciyi** po udoskonalennyu navy`chok chy`tannya uchniv molodshy`x klasiv dopomizhnoyi shkoly` / Pid red. M.V. Pleshkanivs`koyi / M.V. Pleshkanivs`ka / – К.: RUMK, 1990. – 240 с. 3. **My`ronova S.P.** Oligofrenopedagogika. Kompaktny`j navchal`ny`j kurs: Navchal`ny`j posibny`k / S.P. My`ronova / – Кам'янець'-Podil`s`ky`j: Кам'янець'- Podil`s`ky`j derzhavny`j universy`tet, redakcijnno vy`davny`chy`j viddil, 2007. – 204 с. 4.

Pry`kladna korekcijna psy`xopedagogika: Oligofrenopedagogika. Navchal`ny`j posibny`k / Za red. O.V.Gavry`lova, V.O. Ly`py` / O.V. Gavry`lov, V.O. Ly`pa, O.M. Lyashenko, V.E. Levy`cz`ky`j, O.M. Opalyuk, Ye.V. Dany`l`chenko, – Кам'янець'- Podil`s`ky`j: TOV «Друк-Сервіс», 2014. – 592 с.

Received 18.10.2018

Accepted 19.11.2018

УДК 376.37 + 373.25

DOI: 10.32626 / 2413-2578.2018-12.188-201

Н.А. Лопатинська
lopатыnskan@gmail.com

ДО ПИТАННЯ ДІАГНОСТИКИ ПОРУШЕНЬ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНО-МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ РІЗНИМИ ТИПАМИ МОВЛЕННЄВОГО ДИЗОНТОГЕНЕЗУ

Відомості про автора: Лопатинська Наталія, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальної освіти комунального вищого навчального закладу «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради, Запоріжжя, Україна. У колі наукових інтересів: нейроонтогенетичний підхід до діагностики та корекції порушень мовлення, впровадження нейрологопедичної